

Om tidens flykt och annat

1

Kan formen *flygit* godkännas? — Nej, den anses oriktig och förekommer inte i skrift. Den rätta formen är givetvis *flugit*. *Flygit* beror på inflytande från *flyga*, *flyger* (en s. k. analogisk form). Av samma slag är den talspråkliga formen *brytit*, som likaså anses olämplig och inte brukas i skrift. Vårdat tal godkänner inte heller formerna *flygit*, *brytit*.

2

Vad kommer ordet *oäven* ifrån? Ordet uppträder alltid tillsammans med nekningsord (*inte*, *icke*) och uttrycket får då en betydelse »inte så illa» — ofta är detta en »underdrift» i stället för »bra». Ordet *oäven* är egentligen plattyskt (*uneven*, motsv. högtyskans *uneben* »ojämn»). Det *även*, som är stammen i ordet, är samma ord som vårt *även*, också det egentligen ett plattyskt ord.

3

Är ordet *botten* neutrum (bestämd form *bottnst*) eller *den-genus* (bestämd form *bottnen*)? — Det är avgjort *den-genus*, bestämd form skall således lyda *bottnen*. Formen *bottnet* är enligt min erfarenhet speciellt vanlig i Sydfinland; någon gång förekommer den i skrift. Min språkkänsla, som främst grundar sig på centralösterbottniskt tal, reagerar negativt på *bottnet*, och den formen är helt okänd i Sverige.

4

Är *snugga* i t.ex. *gå och snugga* »gå och snylta på mat» ett högspråkligt ord? — Det skulle jag bestämt säga. Ordet brukar upptas i ordböcker med just den citerade betydelsen, dessutom också i betydelsen »tigga mat», t.ex. om hundar vid matbordet, men den an-

● **Hon är inte så oäven. Och klockan är fem fått i tolv.**

vändningen förefaller mer främmande. Eftersom danskan har haft ett ord *snugge* i betydelse som »vädra», »snylta», är det rimligt att det är fråga om ett ljudhärmande ord — det skall härma ett snusande eller snörvlande ljud.

5

I anslutning till ordet *fått* (fem fått i tolv o. dyl.), som behandlats i en tidigare spalt har ett par läsare undrat, om inte ordet hör samman med *fattas*.

Det är nog riktigt. Sambandet är det att grundordet är en form av *få* (det som vi har i »några få människor»), en s. k. neutrumform. Den har ursprungligen lytt *fatt*, med långt *a*. Det blir normalt till *fått*, med *å*. Den ena insändaren har därjämte hört formen *fatt*; också den förklaras ur ett äldre *fatt* med långt *a*. Till en form *fatt* har ordet *fattas* bildats — det är i varje fall den vanliga förklaringen. (Med uttrycket »hur är det fatt» är sammanhanget däremot mycket ovisst.)

6

En insändare ställer frågan: Får man skriva *jag höll på att skriva* och *jag höll på och skrev* — är bägge uttrycken lika riktiga? — Bägge uttrycken måste anses riktiga, men *höll på och skrev* hör till en mer vardaglig stil. Förklaringen till att det finns en konstruktion med *att* och en annan med *och* är den, att uttrycket med *att*, som är det ursprungliga, har börjat uttalas »å». Detta sammanblandas med *och*, som ju också uttalas »å», och man började säga *höll på och skrev*, liksom man t. ex. säger *satt och skrev*.

Till den sistnämnde frågarens spörsmål nr 2 skall jag återkomma senare. Frågor kan som vanligt sändas till Vbl:s redaktion (märk kuvertet Språkvårdsspalten) eller direkt till mig, adress Knektvägen 30, Helsingfors 40.

Carl-Erik Thors